

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä toukokuuta 2006 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kirkkolain muuttamisesta (HE 48/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Matti Hietanen, opetusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Paulina Tallroth, oikeusministeriö

- kirkkoneuvos Matti Halttunen, Kirkkohallitus
- puheenjohtaja Pekka Aikio, Saamelaiskäräjät
- toiminnanjohtaja Esko Jossas, Akavan kirkolliset ammattiliitot AKI ry edustaen Suomen kirkon pappisliitto ry:tä
- lakimies Anna-Maria Numminen, Seurakuntien Viran- ja Toimenhaltijain Liitto SVTL ry
- professori Olli Mäenpää
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Svenska Finlands folkting.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi kirkkolain kielisäännöksiä uuden kielilain ja saamen kielilain säätämisen johdosta.

Kirkkolakia ehdotetaan tarkistettavaksi seurakuntayhtymän kielen määrittelyn osalta samalla tavalla kuin kuntayhtymän kielestä säädetään uudessa kielilaissa. Seurakunnan kielen osalta voimassa oleviin säännöksiin ei esitetä muutoksia. Säännös suomalais-saamelaisesta seurakunnasta ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi siten, että saamelaisten kotiseutualueen seurakunnat säädettäisiin kaksikielisiksi. Saamelaisten kotiseutualueen seurakunnassa noudatettaisiin soveltuvin osin saamen kielilakia kuten kunnassa. Lakiin esitetään lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan kaikki kirkon keskushallinnon viranomaiset olisivat kaksikielisiä ja hiippakunnan viranomaiset yksikielisiä, jos hiippakuntaan

kuuluu vain yksikielisiä seurakuntia, ja kaksikielisiä, jos hiippakuntaan kuuluu vähintään yksi kaksikielinen seurakunta.

Kirkollishallinnossa noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä uudessa kielilaissa säädetään oikeudesta käyttää suomea ja ruotsia viranomaisissa, asian käsittelykielestä viranomaisissa, toimituskirjan ja muun asiakirjan kielestä, kielellisten oikeuksien turvaamisesta, viranomaisten työkielestä, yleisessä tiedottamisessa käytettävästä kielestä sekä kielellisten oikeuksien edistämisestä. Mitä kielilaissa säädetään valtion viranomaisista, koskisi soveltuvin osin kirkon keskushallinnon ja hiippakunnan viranomaisia, ja mitä kunnallisista viranomaisista säädetään, koskisi soveltuvin osin seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisia. Saamen kielilaki omaksuttaisiin kirkollishallintoon vastaavan-

laisten periaatteiden mukaisesti kuin laki saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa. Kirkkolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla kielitaitoa koskevasta kelpoisuusvaati-

muksesta voitaisiin erityisestä syystä myöntää erivapaus.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan ensi tilassa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esitetyllä kirkkolain muutoksella tarkistetaan kirkkolain kielisäännöksiä uuden kielilain (423/2003) ja saamen kielilain (1086/2003) säättämisen johdosta. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena.

Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota kaksikielisyyksitermin käyttämiseen lakiehdotuksen 3 luvun 5 §:n 2 momentissa, joka koskee saamelaiden kotiseutualueeseen kuuluvien seurakuntien kielellistä asemaa ja jonka yhteydessä kaksikielisyydellä viitataan suomen ja saamen kieliin, kun taas kielilakiin liittyen kaksikielisyydellä tarkoitetaan suomen ja ruotsin kieltä.

Kielilaissa säädetään Suomen kansalliskielistä, suomesta ja ruotsista. Valiokunta toteaa, että kielilaki on luonteeltaan yleislaki. Kielilaissa on viittaukset muita kieliä koskevaan lainsäädäntöön sekä kielisäännöksiä sisältävään erityislainsäädäntöön. Kielilain 3 §:n mukaan kielilakia ei sovelleta evankelis-luterilaiseen kirkkoon, jonka kielistä säädetään kirkkolaissa (1054/1993). Kielilain tarkoituksena on mahdollistaa joustava sääntely ja kirkon erityistarpeiden huomioiminen kirkkolaissa (HE 92/2002 vp). Kirkkolain kielisäännöksissä säädetään suomen ja ruotsin lisäksi saamen kielestä.

Lakiehdotuksen 3 luvun 5 §:n 2 momentin taustalla on selvityksen mukaan se, että voimassa oleva 3 luvun 5 §:n 7 momentin säännös, jonka mukaan saamelaiden kotiseutualueelle voidaan perustaa kaksikielinen suomalaissaamelainen seurakunta, ei ole osoittautunut toimivaksi siihen liittyvän raskaan hallinnollisen menettelyn vuoksi. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi nykyisten saamelaiden kotiseutualueen seura-

kuntien lakkauttamista ja uuden seurakunnan perustamista. Hallituksen esityksen mukaan lakiehdotuksen 3 luvun 5 §:n 2 momentti ei materiaalisessa mielessä anna kielelliseen sääntelyyn uutta sisältöä nykytilanteeseen nähden, vaan materiaallinen sisältö ilmenee muista säännöksistä nykyiseen tapaan. Samassa yhteydessä esitetään luovuttavaksi määreestä suomalaissaamelainen. Selvityksen mukaan muidenkaan seurakuntien nimissä ei käytetä kaksikielisyyttä osoittavaa määrettä eli suomalaisruotsalainen tai ruotsalaissuomalainen.

Valiokunta toteaa, että kirkkolain sääntely muodostaa oman kokonaisuutensa. Lakiehdotuksen 3 luvun 5 §:n 2 momentti on saamelaiden kotiseutualueen seurakuntia koskeva erityissäännös. Säännöksen sanamuoto ilmaisee tarkkaan sen sisällön. Saamelaiden kotiseutualueeseen kuuluvat seurakunnat ovat kaksikielisiä nimenomaan siten, että niissä noudatetaan, mitä saamen kielestä kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä säädetään. Säännös saa materiaallisen sisällönsä kirkkolain 3 luvun ehdotetusta 8 §:n 2 momentista ja 4 luvun 4 §:n 3 momentista sekä kirkkojärjestyksen 6 luvun 8 c §:n 1 ja 5 momentista.

Valiokunta ei näe estettä sille, että saamelaiden kotiseutualueen seurakuntien osalta käytetään yleiskielen mukaista ilmaisua kaksikielinen tarkoittaen suomen ja saamen kieliä. Muissa yhteyksissä kyse on kielilain tarkoittamasta kaksikielisyydestä eli suomesta ja ruotsista. Valiokunnan näkemyksen mukaan asianomaisista säännöksistä ja niiden perusteluista käy ilmi, mihin kieliin kaksikielisyyys kulloinkin viittaa. Sääntelyssä otetaan huomioon kirkon erityistarpeet. Lakiehdotuksen 3 luvun 5 §:n 2 momentti ei koske saamelaiden kotiseutualueen seurakuntien hallinnollisorganisatorisia järjestelyjä, esimerkiksi seurakuntayhtymää. Kirkollishallin-

nossa noudatettavista kielisäännöksistä säädetään lakiehdotuksen 8 §:ssä.

Kirkkolakiin esitetään sisällytettäväksi myös säännökset kielitaitoa koskevasta erivapausmenettelystä. Valiokunta pitää tätä johdonmukaisena ratkaisuna. Asia liittyy nyt käsiteltävänä olevaan kokonaisuuteen, jossa kirkkolain kielisäännöksiä tarkistetaan uuden kielilain ja saamen kielilain säätämisen johdosta.

Saadun selvityksen mukaan erivapausmenettelyä koskeva asiakokonaisuus on laajemmin tarkasteltavana valmisteilla olevan kirkollishallinnon virkamiesoikeuden kokonaisuudistuksen

yhteydessä. Kirkkohallituksen asettaman, uudistusta valmistelleen toimikunnan mietintö on parhaillaan lausuntokierroksella.

Edellä todettuun viitaten valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Nils-Anders Granvik /r
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd
Heli Paasio /sd

Mauri Salo /kesk
Satu Taiveaho /sd
Tapani Tölli /kesk
Ahti Vielma /kok
Tuula Väättäinen /sd
vjäs. Pertti Hemmilä /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.